

EL PROVEÏMENT D'AIGÜES D'ALTAFULLA. EL PROJECTE DEL 1929

Una de les preocupacions pel benestar del poble que han tingut la majoria dels batlles de les nostres viles durant aquest segle, ha estat la de dotar d'aigua corrent les cases particulars. Veurem en els paràgrafs següents com va desenvolupar-se el primer projecte d'aquest procés en el cas d'Altafulla.

EL PROJECTE

En la sessió plenària del dia 30 de desembre de l'any 1928, essent batlle de la vila el Sr. Martín Inglés Ramón, es va acordar «...encargar a D. Joaquín Pella y Argilaguet el estudio y desarrollo del Proyecto de Abastecimiento de aguas...»⁽¹⁾. El senyor Joaquín Pella era un enginyer amb despatx professional a Barcelona, carrer Diputació 239, segons consta en el segellat del projecte. A primers de maig de l'any 1929 fou lliurat a l'Ajuntament, per part d'aquest enginyer, el *Proyecto de abastecimiento de aguas de la villa de Altafulla*. En el seu *Pliego de condiciones facultativas*, consten totes les característiques tècniques. La captació d'aigües havia d'ésser feta a l'Hort del Senyor⁽²⁾, a 200 metres de la carretera de Tarragona a Barcelona, i a 500 metres del centre urbà. Allí havia d'instal·lar-s'hi també un grup electromotor.

(1) *Libro de actas de las sesiones celebradas por el ayuntamiento pleno. 22-11-1926 a 14-8-1929*, folis 20v i 21r. A més del Sr. Martín Inglés, el Consistori estava format pels Srs. José Pascual, José Sabaté, Amadeo Marca, José Solé, Francisco Blanch i Mariano Sordé.

(2) L'Hort del Senyor està situat dins del terme municipal d'Altafulla, a la partida Pujol, aleshores era propietat del Sr. José Balsells Rovira.

Una bomba centrífuga de 6'5 HP seria l'encarregada d'eleva l'aigua al dipòsit de distribució situat a la part alta de la vila. Des del dipòsit arrancaven les canonades per alimentar la xarxa de distribució, com també la ramificació pel subministrament al Barri Marítim. Pel que fa a l'emplaçament i característiques de les canonades, la d'impulsió entrava per la carretera al punt kilomètric 12'400, seguint per sota de la cuneta de forma longitudinal fins al p.k. 12'483, lloc per on la creuava. Aquest encreuament s'havia de fer seguint normalment l'eix de la carretera, mitjançant uns tubs de ciment de 60 cm de diàmetre interior, i de manera que, davant de qualsevulla averia no fos necessari aixecar el paviment. Per aquest motiu, havien de construir-se dos pous-registre a cadascun del marge exterior de les cunetes, i de tals dimensions que permetessin extraure els canons a substituir. En tot cas, les obres havien de fer-se de manera que el trànsit no fos interromput.

Respecte al ferrocarril, la captació d'aigües quedava del costat de la vila. Per això era necessari demanar el corresponent permís per travessar la via fèrria per fer arribar la conducció d'aquestes al Barri Marítim, pas que se situava en el p.k. de línia 10.857. El ramal de conducció se situava *«en el camino de acceso a la estación cruzando el Ferrocarril en el paso a nivel contiguo al edificio de viajeros, ya que dicho camino después de atravesar el Ferrocarril se dirige hacia la playa»*⁽³⁾. Conjuntament amb el projecte d'aigües, es presentà per part de l'enginyer Sr. Pella un projecte de rentadors públics, a instal·lar també a l'Hort del Senyor, i alimentats pel mateix cabdal que serviria per proveir la població.

L'APROVACIÓ

En sessió celebrada el dia 8 de maig del mateix any 1929, assabentada la Corporació Municipal del projecte, com també de l'anàlisi bacteriològica duta a terme pel Cap del Laboratori de Sanitat de Tarragona, pren els acords següents: *«...Aprobar el proyecto de abastecimiento de aguas... Adquirir el pozo o manantial subterráneo que Don José Balsells..., y solicitar el auxi-*

(3) Ayuntamiento de Altafulla. Abastecimiento de aguas. Proyecto de cruce del ramal de conducción de agua potable al Barrio Marítimo, con el ferrocarril de Tarragona a Barcelona en el punto kilométrico 10.857.

lio del Estado con arreglo a lo que dispone el apartado B del artículo 6º del Real decreto de 9 de junio de 1925 y en su consecuencia autorizar al Sr. Alcalde Presidente... eleve al Ministerio de Fomento la oportuna y razonada instancia, debidamente documentada por mediación de la División Hidráulica correspondiente, solicitando además la confrontación del proyecto y la confirmación pública del mismo»⁽⁴⁾. El projecte segueix endavant i a la sessió plenària celebrada el dia 4 d'agost, «... siendo uno de los más esenciales deberes de la Corporación abastecer de agua al vecindario... acordó... la adquisición por el precio de once mil seiscientas pesetas de la pieza de tierra regadío denominada Huerto del Señor de Don José Balsells Rovira, con el pozo del que se extrae el agua para su riego... que pagará de los fondos de este Ayuntamiento, así como el importe de la escritura, de los Derechos Reales y Registro de la propiedad...»⁽⁵⁾. L'escriptura de compra-venda va ésser formalitzada davant el notari Sr. Pedro Martín, de la vila del Vendrell, el dia 24 del mateix mes i any.

EL FINANÇAMENT

Una vegada acordada la venda amb el propietari, es presenta al Consistori el problema del finançament de les obres. A fi d'entendre aquesta necessitat, en la sessió plenària de 9 d'agost del 1929 «...por unanimidad de las cuatro quintas partes de Concejales... acuerda emitir doscientas Obligaciones de la Deuda Municipal... de cien mil pesetas con destino al abastecimiento de aguas potables, construcción del camino vecinal de esta villa a la estación, mataderos y lavaderos y con las siguientes condiciones:

1. — Dichas doscientas Obligaciones serán al portador y de quinientas pesetas nominales cada una.

(4) Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 22-11-1926 a 14-8-1929, foli 23r i 23v.

L'apartat b) de l'article 6 del R.D. de 9-6-1925 deia que l'Ajuntament tenia dret a rebre la subvenció «...construyendo las obras las Entidades interesadas y subvencionándolas el Estado con el 50% del presupuesto correspondiente, previamente aprobado por el Ministerio de Fomento y sin que esta subvención pueda exceder de 80.000 pesetas».

(5) Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 22-11-1926 a 14-8-1929, foli 25r i 25v.

2.—Devengarán el interés del seis por ciento anual, libre de impuestos presentes, pagadero por trimestres vencidos en 31 de Marzo, 30 de Junio, 30 de Septiembre y 31 de Diciembre de cada año, venciendo el primer cupón en 31 de Diciembre del corriente año.

3.—Deberán ser amortizados en el plazo máximo de treinta años a contar desde mil novecientos treinta, mediante sorteos que se verificarán en el mes de Noviembre de cada año, a partir de mil novecientos treinta, teniendo lugar el reembolso en 31 de diciembre siguiente... Los títulos amortizados en cada sorteo dejarán de devengar interés desde el primero de Enero siguiente.

4.—El Ayuntamiento se reserva la facultad de anticipar total o parcialmente la amortización mediante sorteos extraordinarios a la par o por subasta o compra en Bolsa a tipos inferiores.

5.—Los impuestos actualmente en vigor sobre el capital y sobre los intereses serán a cargo del Ayuntamiento. Los impuestos que se establezcan en lo sucesivo o los recargos que sufran los actuales serán a cargo de los obligacionistas...

6.—...el Ayuntamiento garantiza el servicio de intereses y amortización con los ingresos que produzca el servicio de abastecimiento de aguas potables...⁽⁶⁾.

La subscripció pública d'obligacions, que havia de tenir lloc el dia 22 d'agost a l'ajuntament, entre dotze i una del migdia, presentava, entre d'altres, les condicions següents:

4.—Los suscriptores abonarán el importe total de los títulos suscritos en el acto de realizar la suscripción...

...También por unanimidad acuerda el Ayuntamiento proceder al seguro de la suscripción pública... con arreglo al artículo 165 del propio Estatuto, adjudicándose dicho seguro a Doña Enriqueta Villavecchia Dotti, con las siguientes condiciones:

1.—...antes de abrirse la suscripción, deberá ingresar en las arcas municipales el importe total del empréstito... deducida... de veinticinco pesetas por título que percibirá en concepto de seguro.

2.—...se hará cargo de las sumas que se recauden por los títulos que resulten suscritos y de los títulos que no lleguen a suscribirse...

3.—Los gastos que ocasione la intervención de Agente de Cambio y Bolsa en la suscripción serán de cuenta del Ayuntamiento»⁽⁷⁾.

(6) Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 22-11-1926 a 14-8-1929, foli 26r i 26v i full afegit al llibre sense numerar, amb pòlissa A6470834.

(7) Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 22-11-1926 a 14-8-1929, full afegit al llibre sense numerar i sense segell.

Els acords finals de la subscripció són: anomenar, d'una banda, el Sr. Antonio Negre, agent de borsa, per tal que intervingui en l'operació, i de l'altra, pagar els interessos corresponents a l'any 1929 del mateix principal de l'emprèstit, tota vegada que no estava pressupostat⁽⁸⁾.

Per raons que avui en diríem tècniques (els títols no pogueren estar confeccionats pel dia de la subscripció), el Consistori es reuní el dia 14 d'agost, data en què pren els següents acords:

«La suscripción pública tendrá lugar en estas Casas Consistoriales el día 24 del actual mes de Agosto de doce a trece.

El primer cupón se pagará en 30 de Septiembre del actual año 1929.

...abrir cuenta corriente en la sucursal del Banco de España en Tarragona...»⁽⁹⁾.

El dia 24 d'agost foren ingressades a la casa de la vila les 100.000 pessetes de l'emprèstit per part de la senyora Villavecchia, essent, d'altra banda, coberta la subscripció, per part dels següents senyors:

Obligacionista	Núm. Títols	Pessetes
Marquesa de Tamarit . . .	150	75.000
Antonio Negre	32	16.000
Baldomero Boronat . . .	4	2.000
Magí Balsells	3	1.500
José Admetller	3	1.500
Baltasar Pijoan	3	1.500
Amadeu Mateu	2	1.000
Antonio Gatell	2	1.000
José Sabaté	1	500
	200	100.000

El dia 27 del mateix mes es va reunir la Corporació municipal en sessió ordinària amb un únic punt a l'ordre del dia, i que originà el següent acord: *«...por la prueba de afecto y estimación que ha dado la Excma. Sra. Doña*

(8) Figuren, entre d'altres acords, als fulls sense numerar citats en les notes anteriors. En aquest cas, el full porta el segell de l'Ajuntament, amb la inscripció Villa de Altafulla.

(9) *Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 22-11-1926 a 14-8-1929.* Fulles afegides sense numerar.

María de Goyeneche y de la Puente, Marquesa Vda. de Tamarit con motivo del abastecimiento de aguas en el empréstito emitido; este Ayuntamiento en representación del vecindario en general, aclama lo expresado por la Presidencia y deseando demostrar todo su agradecimiento a la Excma. Sra. Doña María de Goyeneche y de la Puente, Marquesa Vda. de Tamarit... acuerda por sincera unanimidad nombrarla hija adoptiva de esta villa como alta y verdadera demostración de respeto, simpatía y eterna gratitud»⁽¹⁰⁾.

Els tràmits administratius segueixen el seu curs, i en data vint-i-u de novembre del mateix any s'acorda: ... *designar a Don Joaquín Pella Argila-guet, Ingeniero industrial, para el cargo de Director técnico de las obras del abastecimiento de aguas potables... aceptando el ofrecimiento de sus honorarios... asignándole la suma de cuatro mil pesetas, percibiendo mil pesetas a la entrega de los planos del lavadero, matadero y permisos de carretera y cruce con el ferrocarril y las restantes en pagos mensuales a contar desde la fecha que se empiecen las obras y a razón de pesetas mil cada mes, y el saldo si lo hubiere al estar completamente terminadas las mismas...*»⁽¹¹⁾.

NOUS ACORDS

Però el projecte no va tirar endavant tan fàcilment. Amb la caiguda de la Dictadura de Primo de Rivera el gener de 1930, i amb l'entrada del nou Consistori, sota la presidència del Sr. José Punsoda Balañá, en la sessió plenària celebrada el 6 d'abril d'aquest any, es pren el següent acord: «...la reforma del proyecto de abastecimiento de aguas de esta villa... y el Sr. alcalde solicita que quede sobre la mesa hasta el día veinte y siete del mes que cursa y que en dicho día se reuna de nuevo el Pleno para resolver en definitiva la reforma del mentado proyecto, a lo que acceden todos los señores Concejales»⁽¹²⁾.

Paral·lelament, es va confeccionar l'estudi corresponent per a percebre la subvenció del R.D. de 9 de juny del 1925, damunt dit. La relació d'obres i pressupost a dur a terme per part de l'Ajuntament és la següent:

(10) *Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 27-8-1929 a 11-7-1931, foli 1r i 1v.*

(11) *Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 27-8-1929 a 11-7-1931, foli 3v i 4r.*

(12) *Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 27-8-1929 a 11-7-1931, foli 7r.* A més del Sr. José Punsoda, el Consistori estava format pels Srs. Arturo Boronat, José Virgili, José Ferré, Manuel Farreras, Baldomero Boronat i Pedro Pilón.

<i>Construcción del pozo de captación</i>	<i>2.081'99 ptas.</i>
<i>Instalación elevadora</i>	<i>4.796'00 ptas.</i>
<i>Instalación esterilizadora</i>	<i>5.500'00 ptas.</i>
<i>Tubería de impulsión</i>	<i>10.136'01 ptas.</i>
<i>Depósito de distribución</i>	<i>8.896'06 ptas.</i>
<i>Tubería de conducción desde el depósito a la carretera</i>	<i>3.089'65 ptas.</i>
<i>Importe total de las obras de esta relación</i>	<i>34.499'71 ptas.⁽¹³⁾</i>

Segons l'informe que s'hi acompanya, de la *División Hidráulica*, es calcula que la subvenció a rebre per part del Ministeri de Foment serà de 20.784'10 ptes.

Aquestes consideracions foren estudiades en sessió extraordinària celebrada el dia 27 del mateix mes d'abril, com també la proposició d'acord presentada al ple pel Sr. Punsoda, composta de 5 resultants i 4 considerants, dels quals transcrivim el 2on., tota vegada que resulta ésser l'exposició de motius de l'acord pres a l'acabament de la sessió. Diu així:

«2º *CONSIDERANDO*: que el interés de la población es la norma suprema que debe regir los actos y resoluciones de un Ayuntamiento y que esto no se tuvo en cuenta al adoptar los acuerdos antes mencionados a pesar de la unanimidad o de la mayoría de votos que alcanzaron, puesto que es notoria la impopularidad general del proyecto de traída de aguas y del empréstito tal como vienen acordados, habiendo llegado a la Alcaldía innumerables instigaciones de vecinos para que se vaya a la revocación, y aunque parezca más paradoja que cuando se adoptaron los acuerdos no se recurriera y que siendo tan impopulares fuesen aprobados, es una paradoja que no extraña a nadie teniendo en cuenta que tuvo lugar en tiempo de la Dictadura en el cual también los Ayuntamientos por mimetismo tenían su pequeño dictador, automáticamente secundado por los demás Concejales, bajo la pena de perder el cargo y no protestando en ninguna de sus arbitrariedades por los administrados que tenían el buen sentido de sospechar la inutilidad de su protesta como no fuera para acarrearles represalias. Pero hoy la opinión general creyéndose más libre se manifiesta contraria al abastecimiento de aguas tal como venía aprobado por que estima que existe gran desproporción entre el sacrificio económico que

(13) Ayuntamiento de Altafulla. Abastecimiento de aguas. Año 1930. Nota de las obras a realizar en Altafulla pertenecientes al proyecto de abastecimiento de aguas, para cumplir los requisitos necesarios y obtener la subvención del Estado.

implica y las ventajas que se lograrían en la villa como no sea la mayor comodidad de contadísimas familias opulentas que si bien son muy respetables y muy merecedoras de vivir con el máximo confort no es justo que lo consigan cargando sobre la pobre villa un peso enorme de deuda y obligaciones. Porque la población de Altafulla salvo estos pocos riquísimos hacendados que no residen aquí más que durante alguna temporada cuya circunstancia alegan algunos para eximirse de contribuir a pagar los gastos del Municipio, si quiera en la parte personal del reparto de utilidades es modestísima, y si bien no es enemiga sistemática de mejoras urbanas no se puede permitir la realización de aquellas que no sean de verdadera conveniencia y aún así buscando el medio más económico de lograrlas. No pueden tener gustos de rico los que tienen bolsillo de pobre. Y el abastecimiento de aguas proyectado es un capricho de rico. Altafulla quiere, sí, mejorar sus servicios de aguas pero en el conocimiento de todos está que existen manantiales próximos, de nivel más alto y de mejores aguas que el adquirido y desde luego aunque se aproveche éste, toda vez que ya está comprobado, no ha de ser para elevar sus aguas hasta la altura más empinada de la villa si no para verterlos en el depósito actual»⁽¹⁴⁾.

És significativa la declaració que consta en acta del regidor Sr. Pilón, el qual declara que, atès que abans de començar les òbres ja han estat gastades 30.000 ptes. de l'emprèstit, havia acudit a la sessió amb un estudi d'una possible solució que permetés, d'una part, fer el proveïment d'aigües d'una manera menys gravosa, i de l'altra, rebre la subvenció de l'Estat. I acaba dient: «...pero que habiendo, en esta sesión acudido a la Casa Ayuntamiento una multitud de vecinos contrarios a todo proyecto que no implique la devolución del empréstito contratado y estimando que dicha concurrencia promovida por la misma autoridad municipal implicaba una coacción a los Concejales en el momento de emitir su voto accedía desde luego a la proposición formulada por el Sr. Punsoda»⁽¹⁵⁾.

Els acords, presos per unanimitat, foren com segueixen:

«1.—Revocar el acuerdo... de ejecutar las obras de abastecimiento de aguas... cuyo proyecto quedará archivado como base de estudio.

2.—Amortizar inmediatamente toda la parte posible de las obligaciones del empréstito emitido, pagar los intereses vencidos, y fijar en los presupuestos ordina-

(14) Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 27-8-1929 a 11-7-1931. foli 9r i 9v i 10r.

(15) Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 22-8-1929 a 11-7-1931. foli 10v. El senyor Pilón, dels majors contribuents, vivia a Barcelona i va dimitir del càrrec el dia 29 del mateix mes, essent substituït pel Sr. Antonio Martí Ballesté.

rios la consignación necesaria para cancelar en el plazo máximo de diez años las obligaciones que no puedan amortizarse de momento, debiendo hacerse las amortizaciones por sorteo en la forma que se estableció al efectuar la emisión»⁽¹⁶⁾.

A partir d'aquesta data trobem constància periòdica dels sorteigs d'amortitzacions de les obligacions esmentades. El primer d'ells se celebrà el dia 15 de juny del 1930, amb un total de 136 obligacions amortitzades, per un import de ptes. 68.000, corresponents al principal de l'emprestit que encara no havia estat gastat. Els sorteigs foren celebrats en les dates i amb les amortitzacions següents:

Data	Núm. obligacions	Resten obligacions
15-6-30	136	64
16-11-30	8	56
13-11-31	6	50
22-11-32	6	44
14-11-33	0	38
29-11-34	6	32
30-11-35	6	28
17-11-36	1	27
20-11-37	1	26
20-11-38	1	25

ES REPRÈN EL PROJECTE

El projecte es reprengué l'any 1935, essent batlle el Sr. Josep Virgili⁽¹⁷⁾. Davant la situació d'atur en què es troba la vila, en la sessió celebrada el dia 17 d'agost d'aquest any, s'acordà que «...sol·liciti una subvenció de 7.000 ptas a la Junta contra l'atur de Madrid per a poder resoldre l'atur involuntari d'aquesta vila i realitzar el projecte d'abastament d'aigua a la mateixa»⁽¹⁸⁾.

(16) Libro de Actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento pleno. 22-8-1929 a 11-7-1931, foli 11r.

(17) A més del Sr. Josep Virgili, el Consistori estava format pels Srs. Pedro Ramón, Juan Rubinat, Antonio Magriñá i Arturo Boronat.

(18) Llibre d'actes de l'Ajuntament d'Altafulla. Comença el 20 de maig de 1934 a novembre 1936, foli 17r.

En la sessió següent, de data 7 de setembre, segueixen les gestions, acordant-se «...a proposta de la Comissió d'Obres Públiques... per unanimitat concedir autorització a la Companyia Riegos y Fuerza del Ebro per instal·lar una línia elèctrica al Camí dels Credos per a portar el fluid elèctric a l'Hort del Municipi, lloc de captació de l'aigua per assortir la població»⁽¹⁹⁾. En la sessió celebrada el dia 19 d'octubre d'aquest any, i vist l'informe que presentà la Comissió Municipal d'Obres Públiques s'acordà: «...activar en gran manera la projectada instal·lació per elevar-la fins al dipòsit emplaçat a la plaça de la República, seguint la trajectòria assenyalada en el projecte confeccionat per l'Enginyer Sr. J. Pella Argilaquet a l'any 1929»⁽²⁰⁾.

El procediment fou declarat d'urgència, prescindint-se dels tràmits de concurs i s'acordà «...contractar directament i realitzar per administració l'obrir rases...»⁽²¹⁾.

Els motius del caràcter d'urgència de les obres són els següents, significatius de la situació social d'Altafulla l'any 1935: «...la pròpia importància del servei i la manca absoluta d'aigua potable a les fonts públiques, ja que l'actual pou que assorteix les fonts durant uns quinze minuts diaris, rendeix poca aigua... el greu problema de l'atur involuntari en aquesta població, el qual dintre pocs dies en què s'acabarà la recollida de fruits del camp, revestirà una importància excepcional»⁽²²⁾.

La primera fase de les obres fou ràpidament enllestida. El dia 19 de desembre del mateix any, va ésser inaugurada l'arribada de l'aigua a les fonts públiques, amb assistència de l'Honorable Sr. Comissari de la Generalitat a Tarragona, Sr. Emili Vila Àlvarez, el qual, conjuntament amb les autoritats locals, procedia a la seva posada en marxa a l'antic Hort del Senyor, ara Hort del Municipi. Amb posterioritat a la cerimònia de benedicció, tingué lloc un aperitiu a la Casa Consistorial, on el Sr. Vila Àlvarez invità les autoritats que «...fagin les gestions necessàries per a la construcció d'una xarxa de clavegueres i ampliació del servei d'aigües fins al Comunitó per a que es pugui efectuar la distribució a domicili»⁽²³⁾.

(19) Llibre d'actes de l'Ajuntament d'Altafulla. Comença el 20 de maig de 1934 a novembre 1936, foli 19v.

(20) Llibre d'actes de l'Ajuntament d'Altafulla. Comença el 20 de maig de 1934 a novembre 1936, foli 21 r.

(21) Llibre d'actes de l'Ajuntament d'Altafulla. Comença el 20 de maig de 1934 a novembre 1936.

(22) Ibidem.

(23) Llibre d'actes de l'Ajuntament d'Altafulla. Comença el 20 de maig de 1934 a novembre 1936, foli 26r.

EL PERÍODE 1936-39

En el període del 1936 al 1939, a causa de les circumstàncies bèl·liques, no es va realitzar cap obra. Cal assenyalar que, en la sessió del primer de novembre del 1936 es va procedir per part de la Comissió de Finances a la revisió de les obligacions pendents, segons les següents consideracions: «...Enterats de que les Obligacions del Deute municipal, pendents de pagament i no amortitzades, remés a l'any 1929, les poseeix des del número 51 al 200, la Sra. Vda. del Marquès de Tamarit significada monàrquica tradicionalista i per tant facciosa... l'adopció del següent acord: 1er. — Anul·lar les Obligacions del Deute municipal pendents de pagament des del número 51 al 200, per posseir-les la Vda. del Marquès de Tamarit. 2on. — Declarar anulables les restants en el precís moment en què es comprovi les tingui algún element facciós.

Com sigui que amb l'anulació de les obligacions pendents de pagament del deute municipal des del número 51 al 200, es rebaixen extraordinàriament les despeses del Pressupost, i tenint en compte la deficiënt collita d'aquest any i escassetat de recursos dels contribuents, s'acorda per unanimitat rebaixar 3.000 ptes. del Repartiment general d'Utilitats per a l'any 1936 del total pressupostat»⁽²⁴⁾.

El mateix mes, i en data 17, foren revisades les obligacions pendents d'amortitzar, fins al número 50. Foren 4, i es prengué el següent acord: «... amortitzant una fins a que estigui extingit el Deute»⁽²⁵⁾.

Les úniques referències a l'aigua, en aquest període són de data 20 de setembre del 1937, en què s'hagué de reparar el motor d'impulsió, tasca duta a terme per la casa Vivó Torres, de Barcelona. Es va procedir al sorteig d'una obligació, com l'any 1938, segons l'acord establert l'any 1936.

LA POSTGUERRA

Els anys immediats a l'acabament de la guerra civil, les preocupacions pels afers polítics i la construcció d'un nou tipus de marc social no deixaren temps per a replantejar-se la qüestió del proveïment d'aigua. La primera referència la trobem en la sessió celebrada en data 28 de febrer del

(24) Llibre d'actes de l'Ajuntament d'Altafulla. Comença el 20 de maig de 1934 a novembre 1936, foli 48r.

(25) Llibre d'actes de l'Ajuntament d'Altafulla. Comença el 20 de maig de 1934 a novembre 1936, foli 50r.

1942, en la qual es pren el següent acord: «3º. Se acuerda proceder a un detenido estudio sobre la actuación de las Obligaciones de las aguas y con su resultado se faculta al Alcalde y Jefe Local de Falange para entrevistarse con la familia del Excmo. Sr. Marqués de Tamarit para confirmar el ofrecimiento que por los mismos se tiene hecho»⁽²⁶⁾.

No trobem cap més dada que ens permeti de saber la proposta d'acord feta per la família, ja que no consta cap més referència al particular en la documentació servada a l'Arxiu Municipal.

A partir de l'any 1944, i concretament des del mes de març, va iniciar-se la concessió de permisos per a dotar d'aigua corrent les cases particulars i algunes empreses, amb les despeses a càrrec dels sol·licitants. Tots els permisos demanats eren regularment concedits. L'any 1946, la vila d'Altafulla va adherir-se al consorci format per la Diputació Provincial i els Ajuntaments de la provincia «... para la realización de obras de abastecimiento de aguas potables y saneamiento»⁽²⁷⁾.

L'any 1954, el Consistori de la vila d'Altafulla va cursar la sol·licitud a la Confederación Hidrográfica del Pirineo Oriental, demanant les ajudes previstes legalment per proveir d'aigua corrent la població. El desenvolupament d'aquest nou procés s'escapa, però, de l'àmbit del nostre estudi.

CONCLUSIONS

És una realitat indiscutible que el fet d'iniciar les actuacions per proveir d'aigua a la població l'any 1929, diu molt en favor dels responsables de la vila en aquest període. Deixant al marge les qüestions tècniques projectades, el principal problema a resoldre era el del finançament. És obvi que, amb un pressupost ordinari de 20.117'67 pessetes en l'exercici en què se sol·licita la confecció del projecte, era absolutament impossible emprendre les obres. Per aquesta causa, es recorregué a la fórmula de l'emissió d'obligacions, possiblement sense tenir en compte les despeses legals de

(26) *Libro de actas del Ayuntamiento de Altafulla. De 20 marzo de 1940 a 15 dbre de 1943*, foli 25v. El Consistori estava format pels Srs. José Pijoan, Manuel Tello, Martín Rius, Ignacio Sordé i Enrique Balsells.

(27) *Libro de actas de las sesiones celebradas por el Ayuntamiento. 1945-1948*, foli 18r. El Consorci entre la Excmo. Diputación Provincial y Ayuntamientos de la provincia de Tarragona, va ésser creat en virtut del Decret de 2 de novembre de 1944 (BOE 22-11-44), i les Bases per l'adhesió es publicaren al BOP el dia 25 de maig de 1945.

tramitació que comportava. La quantitat de 100.000 pessetes era prou elevada com per a tenir cura de la seva aplicació. D'altra banda, significava hipotecar el pressupost total de l'Ajuntament, corresponent a un quinquenni. Sembla, doncs, que ens trobem davant d'una falta de planificació en matèria pressupostària evident. I ho corrobora el fet que les despeses abans de començar l'obra hagin consumit quasi un terç de l'emprèstit, o bé un terç sencer si hi afegim unes obres d'arranjament del camí de l'estació, per un import de 5.000 ptes. Si bé amb tota probabilitat es comptava amb les subvencions del Ministeri de Foment, sembla un xic arriscat l'emissió de les Obligacions. Possiblement, però, si el projecte hagués tirat endavant, hauria estat factible la seva realització, bé que amb un cost força elevat d'interessos per les arques municipals.

La retirada del projecte l'any 1930 fa que siguin pagats interessos al 6% anual de la quantitat de 68.000 pessetes, que no han donat cap benefici a l'Entitat municipal, de manera que en aquest primer any la pèrdua acumulada per l'operació és ja de 4.697 pessetes. La pèrdua total arriba a la suma de 19.235'25 en numerari, si bé hem de tenir en compte el valor patrimonial de la propietat que passa a formar part del municipi.

Un altre aspecte a tenir present és la poca acceptació a l'hora de comprar les obligacions. El 75% de l'emissió fou per a la marquesa de Tamarit, el 16% per l'agent de canvi i borsa que intervingué en l'operació, i tan sols un 9% per a gent coneguda a la vila. D'altra banda sembla que l'operació va fer-se de forma conjunta, tot i la individualitat dels títols, ja que, posteriorment, en el moment de percebre els interessos, acudeixen al seu cobrament persones amb cupons en nombre molt superior al de títols al seu favor, tot i que no hem de deixar de contemplar la possibilitat legal d'haver-se efectuat algunes transmissions; també es dona la circumstància que certs titulars, tot i ser-ho en quantitats mínimes, tenen un valor de títols equivalent a deu anys del seu sou habitual, fet que corrobora aquesta actuació conjunta de la qual parlàvem. Aquest és el principal motiu de la retirada del projecte, tal vegada des d'una visió molt d'acord amb la realitat política del moment.

Quan es reprèn el projecte, l'any 1935, serà més per una raó d'ocupació de braços que pel proveïment d'aigua per si mateix, i no es discuteix el raonament tècnic. També és dona una certa confusió de termes d'ús corrent en un Consistori, tals com el d'unanimitat pel de majoria absoluta, si bé això afecta més la forma que l'esperit de l'acord. Un desconeixement de la situació real el trobem en l'acta de novembre de 1936 que anul·la les obligacions de la marquesa de Tamarit. Tot això ens fa pensar en actua-

cions de propi convenciment, precipitades, dirigides més pel sentiment que per la raó. La distorsió dels pagaments per les arques municipals és evident. No sols se satisfan com es pot els interessos i les amortitzacions (força vegades amb retard), sinó que aquestes despeses representen una mitjana del 14'40% dels pagaments totals del Consistori en aquest període, en detriment d'altres hipotètiques actuacions municipals, o de rebaixa en la tributació col·lectiva, com es dona en el cas del 1936.

El projecte del 1929 representa, doncs, des de la perspectiva del temps, un projecte truncat tant pel fet de l'operació conjunta de finançament, inacceptable per alguns sectors de la societat altafullenca, i sensiblement gravosa en la seva gestió, (es perd en l'operació una suma equivalent al pressupost municipal d'un any) com per la manca d'una visió de futur dels diferents Consistoris, unida als interessos polítics dels sectors dominants.

M. Carme Bigorra i Trill